T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

7/12467
Ele cevap.

Sayı : B.02.0.001/01-798

07/04/2006

Konu : 7/12467-18836 esas sayılı
yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :a)06/03/2006 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-18692 sayılı yazınız.
b)05.04.2006 tarih ve B.02.1.DPT.0.06.03.23/42/1218 sayılı yazımız.

Hatay Milletvekili Sayın Züheyir AMBER tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 7/12467-18836 sayılı yazılı soru önergesinin cevabına ilişkin olarak ilgi (b) cevabi yazımıza ilave olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan alınan 23/03/2006 tarih ve BDDK.2006.01.DHD.KİK-2942 sayılı yazı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Doç.Dr.Abdüllatif ŞENER
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

EKLER :
1-BDDK'nun 23/03/2006 tarih ve 2942 sayılı yazısı ve ekleri.(10 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği : TBMM Başkanlığına
Bilgi : Başbakanlığa

Başbakanlık Merkez Bina Bakanlıklar 06573 ANKARA
Tel (0312) 415 40 16 Fax (0312) 419 54 43
e-posta: buro.abdullatifsener@basbakanlik.gov.tr Elektronik Ağ: www.basbakanlik.gov.tr

7/12467

SÜRELİ

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

(Destek Hizmetleri Dairesi)

Sayı : BDDK.2006.01.DHD.KİK-2942 23-03-2006
Konu : Soru önergesi

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Doç.Dr. Abdüllatif ŞENER)

İlgi:09.03.2006 tarih ve B.02.0.001/01-477 sayılı evrak akış ve talimat formu.

İlgide kayıtlı evrak akış ve talimat formu ekinde gönderilen Hatay Milletvekili Dr. Züheyir AMBER'in Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunduğu 7/12467 sayılı soru önergesinde yer alan ve Kurumumuzu ilgilendiren hususlara ilişkin cevaplarımız aşağıda sunulmaktadır.

2) Tüketici kredileri hanehalkının konut, taşıt, dayanıklı tüketim malları başta olmak üzere doğrudan kendi tüketimine dönük mal ve hizmetleri satın alabilmesi amacıyla finansal kuruluşlarca kullandırılan kredilerdir. Bu krediler hanehalkı için; dar ve sabit gelirleri ile bir defada sahip olamayacakları mallara –malın finansmanını zamana yayarak- sahip olmalarını sağlamakta, konut ve taşıt alımları açısından orta ve uzun vadeli bir tasarruf yöntemi niteliği taşımakta, finansal kesim için; riskin çok sayıda müşteri arasında dağıtılmasına imkan vermekte, kuvvetli teminat yapısıyla riski nispeten az bir kredi özelliği taşımakta, özellikle uzun vadeler için menkul kıymetleştirme ve ikincil piyasa yoluyla likidite imkanı sağlamakta, rekabetin yoğun olduğu dinamik bir karlılık alanı niteliği taşımakta, ekonomi açısından ise talebi canlandırıcı etkide bulunmaktadır.

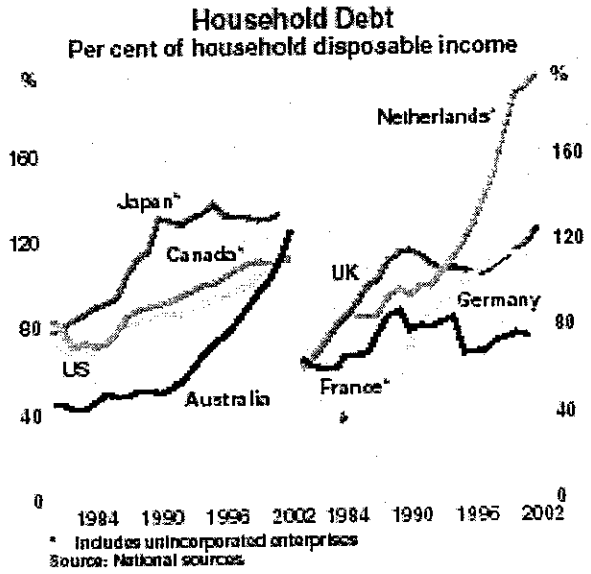
Bu özellikleri nedeniyle tüketici kredileri gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde finansal sistemlerin önemli ürünlerinden birisidir. Finansal sistemler gelişip derinleştikçe tüketici finansmanına yönelik araçların da finansal sistem ve ekonomi içerisindeki ağırlığı artmaktadır. Bu araçlar arasında en büyük pay uzun vadeli konut kredilerine aittir. Örneğin hanehalkı borcunun hanehalkı harcanabilir gelirine oranının 2002 yılı itibarıyla Fransa'da %80 civarında iken, Japonya, Hollanda, İngiltere, Avustralya, Kanada, ABD ve Almanya'da %100'ün üzerinde bulunduğu görülmektedir. (Grafik 1)

Öte yandan, ülkemizde 2003 yılından bu yana görülen tüketici kredilerindeki hacim artışını ekonomide sağlanan olumlu gelişmelerin bir sonucu olarak değerlendirmek gerekmektedir. Krizler ile ertelenmiş talebin realize edilmesi, faizlerde görülen belirgin düşüş, hanehalkı gelirlerindeki ve beklentilerindeki iyileşme, finansal kuruluşların yurtiçinden ve yurtdışından daha düşük faiz ve daha uzun vade ile fon bulabilmesi, aracılık maliyetlerinde sağlanan iyileşmeler, bankacılık sektöründe daralan kar marjlarının ve artan rekabetin etkisiyle yeni karlılık alanları arayışı tüketici kredilerinin hızlı bir artış göstermesine neden olmuştur

Atatürk Bulvarı No:191 Kavaklıdere 06680 ANKARA
Tel: (312) 455 69 25 Faks: (312) 425 63 90
İnternet adresi: www.bddk.org.tr

7/1267

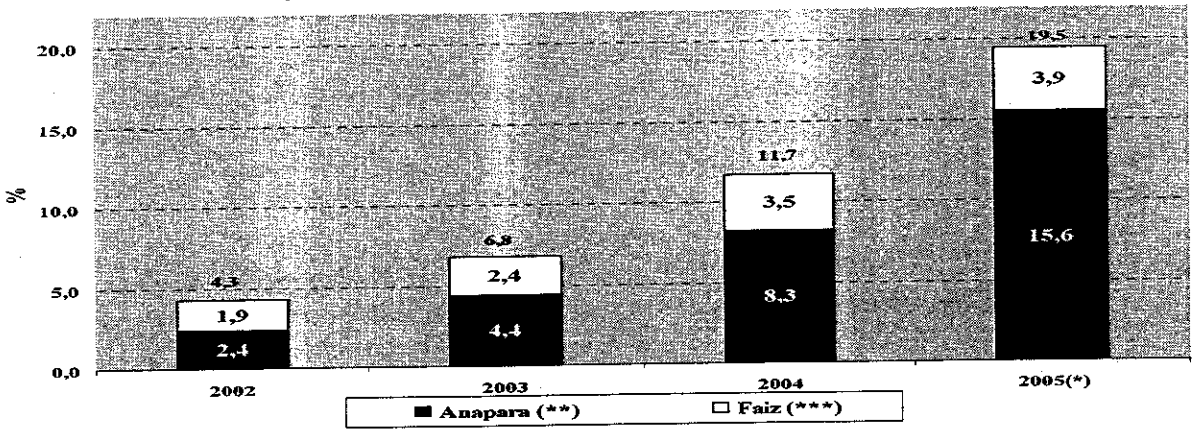
Grafik 1: Gelişmiş Ülkelerde Hanehalkı Borç Yükünün Harcanabilir Gelire Oranı



Kaynak: Avustralya Merkez Bankası

Bu gelişmelere rağmen tüketici kredilerinin finansal sistem ve ekonomi içerisindeki ağırlığının hala gelişmiş ülkelerdeki seviyenin altında olduğu görülmektedir. Nitekim, 2004 yılında %11,7 seviyesinde gerçekleşen yıllık faiz yükü dahil hanehalkı borç yükünün hanehalkı harcanabilir gelirine oranının 2005 yılındaki hızlı artışa rağmen %20 civarında bulunduğu görülmektedir (Grafik 2). Bu durumun en önemli nedenleri arasında finansal sistemin yeterince derin olmaması ve vade yapısının hanehalkı harcanabilir geliri ile kıyaslandığında daha büyük bir borç yükünü taşınabilir kılacak ölçüde uzamamış olması gelmektedir.

Grafik 2: Türkiye'de Hanehalkı Borç Yükünün Hanehalkı Harcanabilir Gelirine Oranı



(*) 2005 yılı tahmini hanehalkı gelirine dayalı olarak hesaplanmıştır.
(**) Bankalar, katılım bankaları ve tüketici finansmanı şirketlerince kullandırılan tüketici kredileri ile bu kredilere ilişkin tahsili gecikmiş alacakları, taksitli kredi kartı borç bakiyeleri ile tahsili gecikmiş kredi kartı alacaklarını içermektedir.
(***) Tüketici kredisi faizleri ile kredi kartı faizlerinden oluşmaktadır.

Kredi vadelerinin uzaması ise bekleyişlerin iyileşmesi, kalıcı istikrarın sağlanması gibi olumlu ekonomik koşulların sonucu ortaya çıkan bir olgudur. Olumlu bekleyişe sahip ve ekonomide önemli dalgalanmalar olmayacağını düşünen tasarruf sahipleri tasarruflarını daha fazla getiri elde etmek için daha uzun vadelerle finansal kuruluşlara borç olarak vermeye istekli olurken, finansal kuruluşlar da topladıkları bu fonları risklerini daha iyi yönetebilmek ve daha fazla getiri elde etmek için daha uzun vadeli kredi olarak kullanma eğilimi göstermektedirler. Öte yandan, kredi müşterileri de daha uzun zamana yayabildikleri borçlanmaları tercih etmektedirler. Bu şekilde gerek kamu borcunun gerekse hanehalkı borcunun ortalama vadesinin uzaması finansal sistemlerin ve ekonominin sağlıklı işleyişi için olumlu bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Nitekim, gelişmiş ülkelerde tüketici kredilerinin vadelerinin de oldukça uzun olduğu gözlenmektedir. Örneğin ABD'de 30 yıl vadeli konut kredileri çok yaygın bir kredi türüdür. Benzer şekilde Finlandiya'da 2002–2004 döneminde mevcut konut kredisi borç stokunun ortalama vadesi 16 yıl iken, aynı dönemde kullandırılan vadesi 20 yıl ve üzerinde konut kredilerinin oranı %39 olmuştur[1].

Ülkemiz açısından ise uzun vadeli tüketici kredileri, sağlanan olumlu makroekonomik gelişmelere bağlı olarak nispeten yeni bir olgu olup özellikle konut kredilerinde söz konusudur. Buna rağmen konut kredilerinin orta vadelerde yoğunlaştığı ve gelişmiş ülkelerdeki gibi 30 yılı bulan vadelerin söz konusu olmadığı görülmektedir. Eylül 2005 itibarıyla mevcut konut kredisi stokunda vadesi 5 yılın altında olan kredilerin oranı %63, vadesi 5 yıl ila 10 yıl arasında olan kredilerin oranı %32 ve vadesi 20 yılın üzerinde kredilerin oranı %5 civarındadır [2].

Son olarak, tüketici kredilerinin sistem içerisindeki ağırlığı arttıkça hanehalkı, finansal sistem ve ekonomi açısından bir risk unsuru haline gelebileceği vurgulanmalıdır. Nitekim, ülkemizde 2005 yılında gösterdiği hızlı artış ile sektör bilanço büyüklüğü içerisindeki payı %7,2'ye, toplam krediler içerisindeki payı ise %18,2'ye ulaşan tüketici kredilerindeki gelişmeler finansal kesim ve ülke ekonomisi üzerindeki etkileri açısından ilgili kamu otoritelerince dikkatle izlenmekte, değerlendirilmekte ve gerekli görülmesi halinde çeşitli düzenlemelere konu olabilmektedir. Bu çerçevede; tüketici kredilerinin bankacılık sistemine muhtemel etkileri senaryo analizleri yoluyla incelenirken, yakın dönemde tüketici kredilerine ilişkin olarak bankaların kamu otoritelerine daha sık ve daha detaylı raporlama yapmaları sağlanmış ve tüketici kredileri üzerindeki kaynak kullanımını destekleme fonu kesintisi oranı %10'dan %15'e yükseltilmiştir.

Sonuç olarak; uzun vadeli tüketici kredileri istikrarlı ve gelişmiş finansal sistemler içerisinde gelişme imkanı bulan, gerek finansal kuruluşlar ve gerekse tüketiciler için büyük yararlar içeren, finansal sistem içerisinde ağırlığı arttıkça potansiyel etkileri de daha yakından izlenmesi gereken vazgeçilmez bir finansal üründür. Bu nedenle, Türkiye'de son yıllarda tüketici kredileri alanında sağlanan gelişmeler Türk bankalarının gerçek aracılık işlevine dönüşü ve önemli bir rekabet zemini elde edebilmeleri açısından olumlu karşılanmaktadır.

---

[1] Finlandiya Merkez Bankası: "Bulletin Financial Stability" Special 2004 s.38 (http://www.bof.fi/eng/6_julkaisut/)

[2] BDDK "Türk Bankacılık Sektörü Konut Kredileri Raporu" Mart 2006, s.17 (www.bddk.org.tr)

7/12467

Diğer taraftan, söz konusu soru önergesine ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketinden alınan 21.03.2006 tarih ve B.02.2.TCM.0.00.00.00-2006-ÖKM-D/34-18515 sayılı cevabi yazının bir örneği de ekte gönderilmektedir.

Bilgilerini arz ederim.

Tevfik BİLGİN
Başkan

EK: T.C. Merkez Bankası A.Ş.'nin 21.03.2006 tarih ve B.02.2.TCM.0.00.00.00-2006-ÖKM-D/34-18515 sayılı yazısı.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı	
Tarih	23.03.2006
Sayı	805

Atatürk Bulvarı No:191 Kavaklıdere 06680 ANKARA
Tel: (312) 455 69 25 Faks: (312) 425 63 90
İnternet adresi: www.bddk.org.tr

7/12467

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

ANONİM ŞİRKETİ
SERMAYESİ : YTL 25.000
İDARE MERKEZİ : **ANKARA**

İDARE MERKEZİ
Cevaplarda şu işaretlerin tekrarını dileriz :
B.02.2.TCM.0.00.00.00
2006-ÖKM-D/ 34

ANKARA, ...21 Mart 2006

18515

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU
Atatürk Bulvarı No:191
Kavaklıdere 06680
ANKARA

İlgi: 16.3.2006 tarih ve BDDK.2006.01.DHD.KİK-2627 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız konusu, Hatay Milletvekili Dr. Züheyir Amber'in Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yönelik 7/12467 sayılı soru önergesindeki konulara ilişkin Bankamız değerlendirmesi ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederiz

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İdare Merkezi

Nesrin DOĞANELİ
Genel Müdür

Aydın ÖZMEN
Genel Müdür Yardımcısı

T.C. BANKACILIK DÜZENLEME ve DENETLEME KURUMU
Geliş Tarihi 22 Mart 2006
Geliş Sayısı 6842

Ek: 5 (sayfa)

İSTİKLAL CAD. 10 06100 ULUS - ANKARA
TEL: (90 - 312) 310 36 46 FAKS: (90 - 312) 310 74 34 E-POSTA: iletisimbilgi@tcmb.gov.tr SWIFT: tcmbtr2a
ELEKTRONİK AĞ: http://www.tcmb.gov.tr

7/12467

HATAY MİLLETVEKİLİ SAYIN DR. ZÜBEYİR AMBER'İN TBMM BAŞKANLIĞINA SUNDUĞU 7/12467 SAYILI ÖNERGESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI'NIN DEĞERLENDİRMESİ

1. **Enflasyonun düşük döviz kuru ile kontrol altında tutulmaya çalışmasıyla ihracat ve büyüme rakamları şişirilmiş, ithalat ise olduğundan düşük gösterilmiştir. Bunun sebebi nedir?**

Türkiye, bilindiği üzere, 2001 yılında yaşanan ekonomik krizin ardından uygulamakta olduğu güdümlü kur rejimini terk ederek dalgalı kur rejimini benimsemiştir. Dalgalı kur rejiminde, döviz kurları bir para politikası aracı olarak kullanılmamakta ve piyasadaki arz ve talep koşullarınca belirlenmektedir. Bu koşullar ise, kısa vadede, ekonomik programdaki gelişmeler, kamu borç stoku, bekleyişler, dış gelişmeler ve piyasadaki oyuncuların davranışları; uzun vadede, yapısal reformlar ve bunların verimlilik üzerine etkileri, ülkenin net dış borç pozisyonu, ekonomideki devresel hareketler ile enflasyon ve büyüme gibi ekonomik temeller şeklinde özetlenebilir. Bu durumda, döviz kurunun bilinçli bir politika çerçevesinde değerli tutulması mümkün görülmemektedir.

2002 yılından itibaren uygulanmakta olan ekonomik program, yatırımcı ve tüketici güvenini artırarak ekonominin ortalama olarak 2002-2005 döneminde yüzde 7'nin üzerinde büyümesine katkı sağlamıştır. Bu dönemde, dış ticaretteki hızlı büyüme (ihracat yıllık ortalama olarak dolar bazında yüzde 24, ithalat ise yüzde 30 artmıştır) ekonomideki canlanmayı desteklemiştir. Söz konusu verilerin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından uluslararası standartlara uygun olarak hazırlandığı hatırlanmalıdır.

2. **Vatandaşlarımızın tüketici, konut, otomobil vs. kredileriyle gelecek 9-10 yıllarını ipotek altına alınmasını güden bir ekonomik politikayı uygulayan başka ülkeler var mıdır? Bunun sonucu ne olmuştur?**

Türkiye'de son yıllarda makroekonomik istikrarın sağlanmasıyla birlikte reel faiz oranları önemli ölçüde gerilemiştir. Faiz oranlarındaki gerileme kredi vadelerinin uzamasına ve kredi talebinin artmasına yol açmıştır. Kredilerdeki artış ağırlıklı olarak başta konut kredisi olmak üzere bireysel kredilerde gerçekleşmiştir. Kredi artışı bir politika tercihinden çok, makroekonomik istikrarın sağlanmasına paralel olarak faiz oranlarındaki düşüşten ve sermaye

girişlerinden kaynaklanmaktadır. Son yıllarda konut kredilerindeki artış oranı çok hızlı olmasına rağmen, diğer ülkeler ile kıyaslandığında Türkiye'deki kredi kullanma düzeyi hala düşüktür. Konut kredilerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) içerisindeki payı ABD'de yüzde 53, AB üyesi ülkelerde ortalama yüzde 39, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 5 ile yüzde 15 arasında olmasına rağmen, ülkemizde 2005 yılı sonunda yaklaşık yüzde 2,5 seviyesindedir. Makroekonomik istikrarın sağlanmış olduğu ülkelerde bireysel kredilerin vadesi oldukça uzundur. 5 ile 10 yıl vadeli krediler birçok ülkede yaygın olarak kullanılmaktadır. Konut kredilerinde ise alışılagelmiş vade uzunluğu 30 yıla kadar çıkmaktadır.

3. Sanayide rekabet gücü azalırken, istihdamda bir karınca boyu ilerlememenizin nedeni nedir?

İhracat, uygulanan makro politikalar ve ülkemize özgü faktörler kadar uluslararası gelişmelerden de önemli ölçüde etkilenmektedir. Dünya talebindeki gelişmeler, Çin ve Hindistan gibi ucuz emek avantajına sahip ülkelerin uluslararası ticarette rekabet koşullarını zorlaması ile petrol fiyatlarındaki artışlar ülkemizde bazı sektörlerin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, Türkiye gibi açık ekonomilerde sektörel düzeyde bazı yapısal kırılmaların oluşmasına neden olabilmektedir. Bu tür yapısal sorunların çözümünde, piyasa koşullarından bağımsız olarak kur veya faiz gibi makro fiyatlara yapay müdahalelerin kullanılması, orta ve uzun dönemde kaynak dağılımını bozarak toplumsal maliyeti daha yüksek sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Ekonomide son yıllarda gözlenen hızlı büyüme, istihdamda aynı düzeyde bir büyümeyi getirmemiştir. Bu durum, büyümenin sermaye birikimi ve toplam faktör verimliliğindeki artışlardan kaynaklandığını ifade etmektedir. Son dört yıl içinde sanayi ve hizmetler sektörlerinde istihdam yıllık ortalama olarak yüzde 2,8 oranında artarken tarım kesiminde istihdam gerilemiş ve toplam istihdamdaki artış sınırlı düzeyde (yüzde 0,6) kalmıştır. İstihdam yaratıcı politikalar orta ve uzun vadeli bakış çerçevesinde ele alınması gerektirmektedir. Bu nedenle, uygulanmakta olan para ve maliye politikalarından ötesinde yapısal reformların yapılmasını gerektirmektedir.

4. **2006 yılı bütçesindeki yatırım rakamları hakkındaki görüşleriniz nedir? Bu rakamlarla önümüzdeki yıllarda nereye varılabilecek, ne kadarlık istihdam ve faydası olacaktır?**

Türkiye özel sektör kaynaklı büyüme stratejisini uzun yıllardan beri benimsemiş bir ülkedir. Bu çerçevede istihdamı yaratmak daha çok özel sektör kaynaklı olmaktadır. Kamu yatırımlarının doğrudan istihdam artırıcı bir hedefi bulunmamaktadır. Ancak, kamu kesimi istihdamı destekleyici bazı düzenlemeler yapmak ve bu alanda altyapı yatırımlarını gerçekleştirmek yoluyla istihdam artışını dolaylı olarak etkilemektedir.

5. **Ülkemizde tüm reel ücretler YTL olarak alınırken, kişi başına düşen milli gelir oranı neden dolar olarak açıklanmaktadır?**

Ücretlerin ülkenin milli parası cinsinde ifade edilmesi o ülkedeki tüm mal ve hizmet fiyatlarının tedavüldeki milli para cinsinden işlem görmesiyle ilgilidir. Türkiye'de milli gelir rakamları yerli para cinsinden TÜİK tarafından üretilmekte ve üç aylık dönemler itibariyle yayınlanmaktadır. Kişi başına milli gelirin dolar cinsinden ifade edilmesi uluslararası karşılaştırmaların yapılmasına imkan tanımaktadır. Kişi başına milli gelir hesaplamalarında döviz kuru etkisini ortadan kaldırmak üzere satın alma gücü paritesi yöntemi de kullanılmakta ve bu veriler çeşitli uluslararası kurumlar tarafından yayınlanmaktadır.

6. **Kişi başına düşen milli geliri dolar bazında artırmak için, Merkez Bankası dolar stoklarından bir kısmını piyasaya satarak kişi başına düşen milli gelirimizin 10 bin dolar olabileceği yönündeki tespite katılıyor musunuz?**

Milli gelir kavramının tanımı şu şekildedir: Milli gelir bir ülkede belli bir dönemde mal ve hizmet üretiminden doğan üretim faktörleri gelirlerinin toplam parasal değerini, diğer bir deyişle, milli ekonominin bir yıl içinde yarattığı toplam net hasılayı ifade eder. Milli gelir ekonomi bütününde para akımını değil, reel olarak mal ve hizmet akımını belirtir, ama bu akım sadece fiyatlarla ifade edilebilir.

Bir yıl için hesaplanan milli gelir tutarı, o yıldaki ortalama dolar kuruna bölünmek suretiyle dolar bazında ifade edilir. Dolar bazındaki milli gelir değerinin, bir ülkenin toplam nüfusuna bölünmesiyle, o ülkede kişi başına düşen milli gelir dolar bazında elde edilmiş olur.

Dolar bazında kişi başına düşen milli gelirin hesaplanma şeklinden de anlaşılacağı üzere, Merkez Bankası'nın piyasaya döviz satmasıyla kişi başına düşen milli gelirin artırılması söz konusu olmamaktadır. Milli gelirin artırılması için, tanımından da görüleceği üzere, bir ülkenin mal ve hizmet üretiminin artırılması gerekmektedir.

7. YTL bazında, sabit fiyatlarla, enflasyon arındırılmış kişi başına düşen gelirimiz YTL olarak ne kadardır?

Aşağıdaki tabloda sunulan rakamlar için yapılan hesaplamalarda kullanılan yıl ortası nüfus değerleri; 1990-1996 yılları için 1985-1990 nüfus projeksiyonu, 1997-1999 yılları için 1997 yılı nüfus tespiti, 2000-2004 yılları için ise 2000 yılı genel nüfus sayımına göredir.

Yıl	1987 Sabit Fiyatlarıyla Kişi Başına Düşen Milli Gelir (GSMH, YTL)	1987 Sabit Fiyatlarıyla Kişi Başına Düşen Milli Gelir (GSYİH, YTL)
1987	1,427282	1,421623
1988	1,416888	1,420577
1989	1,409056	1,39359
1990	1,50511	1,487082
1991	1,481321	1,471998
1992	1,546592	1,530808
1993	1,641872	1,623613
1994	1,514346	1,50754
1995	1,606454	1,587953
1996	1,691943	1,670657
1997	1,838576	1,802677
1998	1,880016	1,829754
1999	1,741293	1,719567
2000	1,766124	1,760856
2001	1,57077	1,601407
2002	1,670893	1,703562
2003	1,741783	1,774594
2004	1,884802	1,904088

7/12467

8. 2001 yılından bu yana, yıllar itibariyle protesto olan senet sayısı kaçtır?

Yıl	Yıllar İtibarıyla Protesto Olan Senet Sayısı (Yıllık Toplam Adet)
2001	805.059
2002	498.748
2003	480.231
2004	589.892
2005	920.641